

P Á L Y Á Z A T

1951 óta működik Belgrádban a Francia Kulturális Központ, mely ötven éves fennállása alatt a kulturális események százait rendezte meg. Sokak által látogatott könyvtárának állománya: 20 000 kötet. Ezeket kívánják most az intézmény nevét viselő ex librissel ellátni, ezért annak elkészítésére nemzetközi pályázatot írnak ki az alábbi feltételekkel:

A pályázaton – nevezési díj fizetése nélkül – a világ bármely művésze részt vehet egy vagy több, eredeti alkotásával. Az alkotás tartalmazza az EX LIBRIS szavakat és az intézmény nevét: CENTRE CULTUREL FRANCAIS DE BELGRADE. A grafika képmérete ne haladja meg a 130x130 millimétert. Minden pályamű-grafikát 3 példányban kell beküldeni. Ezek csak nyomtatott alkotások lehetnek, tehát rajzot, vázlatot, fotokópiát nem fogadnak el.

Minden alkotás hátoldalára ceruzával francia, angol vagy szerb nyelven az alábbi adatokat kell felvezetni: a művész neve, postacíme, nemzetisége, születési éve, az alkalmazott technika és a készítés éve. Emellett minden művét az előoldalon szignáljon az alkotó. Hasznos lenne, ha a pályaművekhez az alkotó rövid életrajzot (curriculum vitae) is csatolna.

A pályázatra beérkezett alkotások bírálatát nemzetközi zsűri végzi majd. A testület ítéli oda a díjakat is. Az első díj: 750 Euro, a második: 350 Euro. A két harmadik díj összege egyenként: 200 Euro. A pályaműveket 2001. december 1. napjáig kell beküldeni az alábbi címre:

FRANCUSKI KULTURNI CENTAR
Zmaj Jovina 11, 11000 Beograd, Jugoszlávia

A pályaművekről katalógus készül, melyet megkap minden résztvevő, akinek alkotását ebben szerepeltetik. A legjobban sikerült alkotásokat 2002-ben Belgrádban kiállításon is bemutatják.

A pályázaton való részvétel a fenti feltételek elfogadását is jelenti.

Internet elérhetőség:

<http://www.geocities.com/Athens/Olympus/4369/Bookplate/linksexlibris.htm>

(Francia eredetiből, a felesleges részek elhagyásával fordította: Soós Imre, 2001 aug. 5.)

R É S U M É

Le président de notre association, *Róbert König* artiste graveur renommé, professeur de l'Université des Beaux-Arts de Budapest, est né le 3 novembre 1951. Avant l'anniversaire *Mme Mara Szász* faisait une interview avec le Maitre. C'est notre premier article.

Dans l'article suivant *Mátyás Varga* architecte-décorateur ravive le souvenir de son maitre d'autrefois, *Lajos Nándor Varga*.

Nos collaborateurs *József Mayer* et *Zoltán Király* prennent congé de *Károly Várkonyi* et *Viktor Dániel*, artistes graveurs célèbres, décédés tout récemment.

Imre Soós écrit sur les petites gravures de *László Kerékgyártó*, créés en l'honneur du millénaire. Sur chaque pièce de la série de 25 unités figure une fleur, marqué par son nom botanique.

Les membres de notre société ont participé en août à une entrevue à Sárospatak. C'est *Zoltán Király* qui a organisé cet événement. Nous publions le compte rendu de *Lajos Palásthy* sur ces deux jours.

Dans la rubrique "Panorama des expositions" on lit sur l'exposition de peinture sur verre bien réussie d'*Antoon Vermeylen*, organisée dans la Chapelle Saint Michel dans le château de Buda. Un autre article rend compte de l'exposition de Budakeszi, où des petites gravures du thème de la littérature et musique furent présentées. Le dernier article relate de l'exposition de *Péter Ürmös* organisée en Allemagne, dans la ville de Deidesheim.

Rubriques ultérieures: Revue de presse, Nouvelles, Bibliophilie

A kiadványt támogatta a

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

MEGKÉRDEZTÜK... SZÜLETÉSNAPI ELŐZETES

MEGKÉRDEZTÜK...

Beszélgetés König Róbert grafikusművésszel

König Róbert fametszete, X2

König Róbert nevét és alkotásait nem csupán Körünkben, hanem országszerte és külföldön is sokan ismerik.

Elég nagy szünetet tartottam a **Megkérdeztük** rovat sorozatában, ezért most külön örülök, hogy régi kedvelt művészeti vezetőnket és egyben újdonsült KBK elnökünket faggathatom.

- *Kedves Robi! Tudtommal a hetvenes évek közepén végeztél a Képzőművészeti Főiskola grafika tanszékén. Honnan az indíttatás, tehetséged mikor kezdett nyiladozni?*

- Hogy mikor kezdett nyiladozni, azt nem tudom, viszont azt igen, hogy három éves korom óta rendszeresen rajzolok s amióta értelmesen gondolkodom, mindig erre a hivatásra készültem. Lényegében mindez tizenkét-tizenhárom éves koromban tudatosodott. Ebben az otthoni környezet is sokat segített.

- *Miért éppen grafikus lettél? Kisgrafikai tevékenységed hogyan illeszkedik alkotói tevékenységedbe?*

- Szerintem ez alkati kérdés, ezért ebben feltétlenül közrejátszott az erős rajzkészség és az elbeszélő kifejezőmód igénye. A kisgrafikai tevékenység az alkotó munkának szerves része, ezek nagyon sok nagygrafikai munkám előtanulmányaiként születnek. Az ex libris számomra különösen kedvelt műfaj, hiszen a kontaktus-teremtés a megrendelővel itt a legközvetlenebb.

- *Melyik a hozzád legközelebb álló grafikai eljárás?*

- Valamennyi klasszikus technikai eljárást szívesen művelem, de hozzám a fametszet készítése áll a legközelebb.

- *Miként tettél szert közismerten magas technikai felkészültségedre?*

- Egyrészt a főiskolán kitűnő mestereim voltak, mint Raszler Károly és Rozanits Tibor, másrészt a műfaj szépségének vonzása késztetett sok munkára és nagy szorgalomra. Sokat segített még a grafikai tanszék jó felszereltsége és miliője.

- *Ha nem művész lennél, gyűjtenél-e ex librist? Miként tennéd? Cserélnél-e?*

- Bizonyosan gyűjtenék és cserélnék, sőt, eredeti funkciójának megfelelően sok könyvembe ragasztanék is. Az ex libris a grafikagyűjtésnek olyan formája, amely lehetőséget ad komoly kultúrtörténeti jelentőségű gyűjtemények kialakítására, emellett az emberi kapcsolatok és tartalmas társasági összejövetelek gyakorlására is.

- *Megtennéd-e, hogy felsorolod az eddigi kiállításaidat?*

- Itthon és külföldön egyaránt sok kiállításom volt, és sok csoportos kiállításon és pályázaton is részt vevszek. Valamennyit fontosnak érzem, hiszen a mű csak a közönséggel együtt él. Viszont a felsorolásra e riport terjedelme nem ad lehetőséget.

- *A fentiek alapján kérdezem, hogy mint a Képzőművészeti Egyetem adjunktusának (aki jelenleg már doktorandusz), mit jelent számodra a tanítás?*

- A grafikai tanszéken a műhelyszellem erős, ami a hallgatókkal a kontaktusteremtést is segíti. Ez azért fontos, mert valamennyi növendékkel személyre szabott program szerint foglalkozom. A tanítást az alkotótevékenység részének érzem és a kettőt szétválasztani nem tudom.

- *Láthattuk az Iskolateremtő mesterek sorozatod szép portréit. Szívügyed volt-e a megörökítésük?*

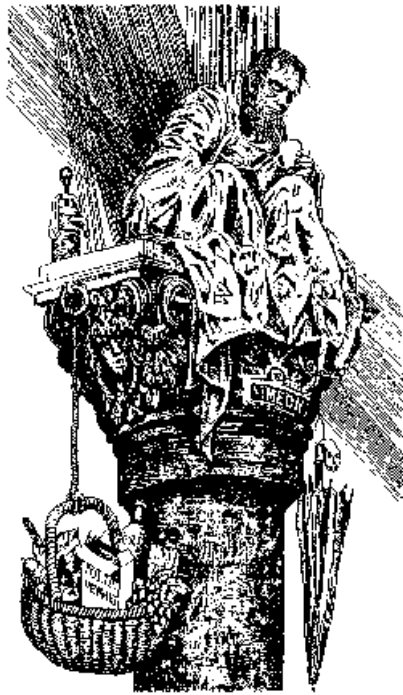
- Igen, valóban szívügyem volt, hiszen ebben az intézményben éltem le az életem nagyobbik részét. Különösen megrendítő élmény volt azoknak a mestereknek a portréját elkészítenem, akiket személyesen ismertem: Barcsay, Domanovszky, Somogyi, Bernáth Aurél és Varga Nándor Lajos.

- *Szívesen illusztrálsz-e? Gondolok a Dort drumt an der Donau és a Hullámzó vizeken keresztül című mappáidra.*

- Szívesen illusztrálok. Viszont az imént említett két mappa nem illusztráció. Az első a magyarországi németiség történetét, kultúráját dolgozza fel huszonkét lapban, amely a millectenáriumra készült. A másik mappa a millenniumra jelent meg, tizenkét lapból áll és szerves egységet alkot Nagy Gáspár tizenkét részes versciklusával, de mindkét mű önálló. A téma közös: a pannon kultúrórökség egyetemessége.

- *Közismert a lovakhoz való nagy kötődésed. Kérlek, beszélj erről, Szenttamásról és az ottani falifestményeidről.*

- Lovakkal mintegy harmincegy éve rendszeresen foglalkozom, lovagolok, hajtok és tenyésztetek. A lovas-kultúra több ezer éve az egyetemes kultúra szerves része. Itt utalhatok az ókori quadriga-versenyekre, amelyeknek fontos kultikus jelentősége és szerepe volt. (Négy világtáj, négy évszak, az élet körforgása.) De a művészet területén maradvá: a ló számos irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotás ihletője. Készülő diszertációmnak is a ló dinamikája, mozgásának ritmusa lesz a témája. Szenttamásom volt Almásy kastély mellett működik az Európa-hírű angol telivér ménés. Ez az oázis az Alföld közepén számomra állandó alkotótelep és meditációs objektum. Az utóbbi években itt nyílt lehetőség arra, hogy a kastély felújítás alatt lévő termeibe seccokat készítsék, így murális munkásságom

Vén Zoltán rézmetszete, C2

anyagban a legújabb alkotás Vén Zoltán 2000-ben készült rézmetszete. A Svájcban élő Vermes Júlia részére készült, igen szellemes kisgrafikát mi is bemutatjuk.

Egy másik cikk Lou Strik művészetéről szól, akit a lap a "a legidősebb és leghíresebb" holland exlibris-művésznek nevez.

A japánok THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER című, 16 oldalas folyóiratának 116. számában először jelent meg az európai exlibris-újságokról szóló lapszemle. Ez azért figyelemre méltó, mert a lap általában csak japán művészekkel foglalkozik. Most néhány európai lapról is említés történik, igaz, hogy egy-egy mondatnál nem hosszabb terjedelemben. Lapunkról eddig még nem történt említés.

A Barcelónában megjelenő EX-LIBRIS c. szaklap 24. számában arról emlékezik meg, hogy 12 évvel ezelőtt alakult

a Katalán Exlibris Egyesület. Ugyanitt hozzánk is "közelálló" témát, a 20. század elejének bécsi, szecseszsiói ex librisait ismerteti Scheffer osztrák mérnök-gyűjtő. Illusztrációi között olyan neves művészek alkotásai láthatók, mint Koloman Moser vagy Oskar Kokoschka.

A katalán exlibris-művészek felsorolását tartalmazó, immár IV. közleményükben *Oriol Divi* neve is sorra került. Neve alatt hosszasan sorolják fel, kik részére készített könyvjegyet az Európaszerte tisztelt pap-művész. Íme a tekintélyes magyar gyűjtői névsor: Bodnár Sándor, Csányi István és felesége, Demeter Jenő, Ebergényi Tibor, Gyenge Gabriella, Katona Gábor, Kelemen Béla, Krier Rudolf, Lenkey István és családja, Palásthy Lajos, Pittmann Márton, Szepesváriné Rácz Mária, Semsey Andor és családja, Túri Tóth Tibor. (Az Erdélyben élt Elekes Vencel keresztnéve szerint a V-betűnél szerepel.)

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2001/2. számában Klaus Rödel abból az alkalomból közöl cikket, hogy 60 éves a dánok exlibris egyesülete, lapjuk pedig elérte az 53. évfolyamot. Az utóbbi 23 évben 200-nál több kiállítást rendeztek, az Exlibristen kiadó pedig 1967 óta 350 kiadványt jelentetett meg.

A dániai egyesület életének kimagasló eseménye volt két nemzetközi kongresszus. Az elsőt 1972-ben Helsingörben, a másodikat 1988-ban Frederikshavn-ban rendezték. Írását a szerző azzal a gondolattal fejezi be, hogy bár nem dicsekedhetnek sok gyakorló exlibris-alkotóval, Dánia az exlibris-művészet igen aktív országai közé számítható.

Könyvszemlénkben az ausztráliai ex libriséről szóló kötetet ismertetik. A földrész grafikai kultúrájáról nincs sok információnk, így meglepetésként hatott, hogy a kiadvány 5 000 darab, ottani könyvjegy adatait tartalmazza.

A L'EX LIBRIS FRANÇAIS nemcsak tartalmas cikkei, hanem szinte az egész világra kiterjedő lapszemléje miatt is az élen áll laptársai között. Az év nyarán megjelent 219. számukban 14 ország 19 exlibris folyóiratát ismertetik ebben a rovatukban, így a francia közönség is értesült a KBK-ban történt változásokról és az egyesület megújulásáról.

A lap mellékletében arról ad hírt, hogy a Belgrádban működő Francia Kulturális Központ pályázatot írt ki olyan ex libris megalkotására, amelyet beragasztani kívánnak 20 000 kötetes könyvtáruk minden darabjába. A pályázat feltételei a mostani KISGRAFIKA utolsó oldalán olvashatók.

H Í R E K

A Miskolci Galériában a közelmúltban rendezett nagyszabású életmű-kiállítása után július folyamán Budapesten, a Duna Galériában láthatta a közönség Tellingert Istvánt kiállítását. A Dráva utcai kiállítóhelyiségben kizárólag nagyméretű festményeit állította ki az 1940-ben Munkácson született és jelenleg Miskolcon élő grafikusművész, akinek neve kisgrafikai révén jól ismert a gyűjtők körében is. (A Miskolci Galéria által kiadott, róla szóló reprezentatív kötetet lapunk 1997/2. számában Király Zoltán ismertette.) A rendkívüli műgonddal rendezett tárlaton látott, pasztell- és vegyes technikával készült absztrakt festmények az 1996-tól 2001-ig terjedő időszak termékei. Tellingert István tárlata – színvonalas anyagára tekintettel – Budapest nyári kulturális életének jelentős eseménye volt.

A Szerkesztőbizottság örömmel és köszönettel nyugtázza az Olvasók elismerő vélemény-nyilvánítását, melyet lapunk megújult formájával kapcsolatban szóval és írásban kifejeztek! Egy Svájcból érkezett levélből idézzük az alábbiakat:

"Örömmre szolgált, milyen pozitív változásokat lehet benne észlelni. Jobb a papír, jobb a nyomás. Tartalmilag is sok érdekes cikk olvasható a lapban. A KBK megélelnekült életéről is érdeklődéssel olvastam."

Sikert aratott a dr. Lenkey István által összeállított, legújabb tartalomjegyzék is. Egy olvasónk véleménye: "Különös köszönet a nagyszerű tartalommutatóért. Jó szempontok szerint lett összeállítva, jól kezelhető, igazi segítség a gyűjtőknek." Többek kérdésére közöljük, hogy az esztendő első két lapszámának összeállítását Vincze László grafikusművész-tagotársunk "társadalmi munkában" végezte, amit ezúton is köszönünk!

Továbbra is várjuk a lap formáját és tartalmát illető olvasói megjegyzéseket!

A nagy múlttal és értékes művészeti hagyományokkal rendelkező Debrecenben, a hagyományok ápolása érdekében a múlt évben megalakult a *Grafikusművészek Ajtosi Dürer Egyesülete*. Ez év június 7-én a debreceni Mű-Terem

Varga Nándor Lajos
fametszete, X2

Néhány nap múlva kopogtam a mester műterme ajtaján. Szívélyesen fogadott. Teljes szabadságot biztosított! A grafikai technikák mellett naponta aktanulmányokat is folytathattunk, közvetlen, humorral fűszerezett korrektúrát is kaptunk. Mesterem, Varga N. Lajos akkor metszette fába híres történelmi sorozatát. Rövidesen én is bekapcsolódtam a dúcok nyomtatásába. Akkor láttam, milyen nagy történelmi előtanulmányokat folytatott egy-egy lap megkomponálásához. Tőle kaptam a száldúcot és hozzáfogtam az első metszetemhez, Találkozás volt a címe. A próbanyomat után megmutattam művemem. Humoros véleménye az volt: "Lesz ez még jobb is!".

Minden szabadidőmet a Főiskolán töltöttem, természetesen hatott rám a Nagy Mester személye, munkabírása és környezete. Részt vettem mindennapi munkájában. Egy alkalommal lementünk a földszinti raktárba. Csodálatomra ott egy nyomdagépet láttam, szedőszekrényekkel. Érdeklődésemre elmondta a gép történelmi jelentőségét: ezen nyomtatták a versailles-i békekötés (1919) okmányait, diktátumát. (Ezt igazolta rajta egy réztábla is).

A fametszetes történelmi sorozat lapjai egymás után születtek. Közben támadt az az ötletem, hogy a halott gépet és betűket életre kellene kelteni. Nagy zavaromban egy szép napon a Mester elé álltam és elmondtam tervemet: kellene csinálnunk egy balladaskötetet, növendék társaim készítenének egy-egy metszetet. Előkerült Erdélyi János balladaskötete. Kiválasztottuk a verseket és megkezdődött egy új korszak: a könyvnyomtatás a Főiskolán! Varga N. Lajos zseniális művészi tudása mellett az volt a legcsodálatosabb, hogy a grafika művészetét egységes átfogó szemlélettel tudta művelni. Már a kétéves angol ösztöndíját arra használta,

hogy feldolgozta a British Múzeum hatalmas grafikai gyűjteményét. Egyéb lapokról a méretezésen kívül vázlatot is készített. Jó volna ezt az értékes anyagot közkinccsé tenni!

A balladaskötet megszületett, szerény külsővel, japán módra fűzve. Munkánkat siker koronázta. Mesterem is megcsapta a könyvnyomtatás bűvös szele. Temérdek elfoglaltsága mellett egy szép napon a szedőszekrény előtt láttam, rakta a betűket sorjában. Megszületett első könyve! Szövegét írta, tördelte és metszette hozzá az illusztrációkat! Majd újabb könyvek születtek. Részt vettem az illusztrációs anyag, Dürer, Aman Jost- és japán metszetek másolatainak a metszésében. Nagy lelkesedéssel vettem részt e művészileg megújuló vállalkozásban.

Az ő munkásságát és eszmei tartalmát ugyanaz a szándék irányította, mint Kós Károlyét. Iparkodtam mindent ellesni, megtanulni. Volt rá alkalmam, mert sok-sok napot töltöttünk együtt. A tanítványból lassan szűk baráti köréhez tartoztam, baráttá fogadott. Mindig tiszteltem benne az embert, az alkotó művészt. Nehéz napjaiban is mellette voltam. A zsidótörvény az Andrassy úti házat, amelyben családjával lakott, zsidó házzá, gettóvá jelölte ki. Oda gyűjtötték be a zsidó családokat.

Ott maradt a lakásukban, vállalta az üldözöttek mindennapi szenvedését. Többször meglátogattam, a lépcsőházban, a folyosókon ültek, feküdtek az emberek. Csak nagy óvatossággal tudtam köztük feljutni a mester lakásába.

A "nagy kanyar" után megalázó évek jöttek. A Főiskola elvesztése és sok-sok minden. Hosszú zaklatás, herce-hurca után sokáig nagyon bizonytalan volt a mindennapi lét, a megélhetés. Tudatában volt, hogy új korszak kezdődik! A főiskolai műtermét elveszítette, lakása alakult át műteremmé. Nem vett rajta erőt a csüggedés. A metsző acél karcolótű folyamatosan dolgozott. Még sok-sok halaszthatatlan programja volt a mesternek. Ha hideg volt a műterem, mert elfogyott a tüzelő, gondoskodtunk róla. Jóban-rosszban mellette voltunk. A javuló mindennapi melasz-korszak után, szerdai napok délutánján a baráti kör nálunk jött össze beszélgetésre: itt Varga Nándor, a Mester volt a fénypont.

Sok éven át a közös kirándulásokban, akvarellfestésben, rajzolásban is részt vettem. Mindig természetesen hatott rám biztos rajztudása, ecsetkezelése. Városképeknél a rézlemezre tükörképet karcolt. Köszönöm a sorsnak, hogy pályám kezdetén megismerhettem.

Amit tőle tanultam és kaptam, a munkásságomat segítette.

Varga Mátyás

ELHUNYT VÁRKONYI KÁROLY GRAFIKUMŰVÉSZ

Életének 91. évében, 2001. július 13-ikán csendben elment Debrecen szerelmese, *Várkonyi Károly* grafikus művész, a mindenki által szeretett Karcsi bácsi, aki grafikáival, ex libriseivel, alkotásaival meghódította a hazai és külföldi gyűjtők nagy táborát. Debrecenben született 1910. január 31-ikén, ahol éppen akkor vendégszerepelt az operaház, amelynek muzsikusa volt az édesapja és feleségével érkezett a vendéglátókra. Ez meghatározta későbbi debreceni kötődését.

Elemi és középiskolai tanulmányait a fővárosban végezte, ahol már kitűnt rajz tehetsége. 1926-ban a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság kiállításán olyan sikert aratott, hogy kiemelték és Ács Lipót keramikus festő és Bíró József festő külön tanították. Középiskolai tanulmányai után az Iparrajziskola grafikai osztályára iratkozott be, ahol tanára, Zombori Moldován vezette be a grafikai művészet rejtettebb titkaiba.

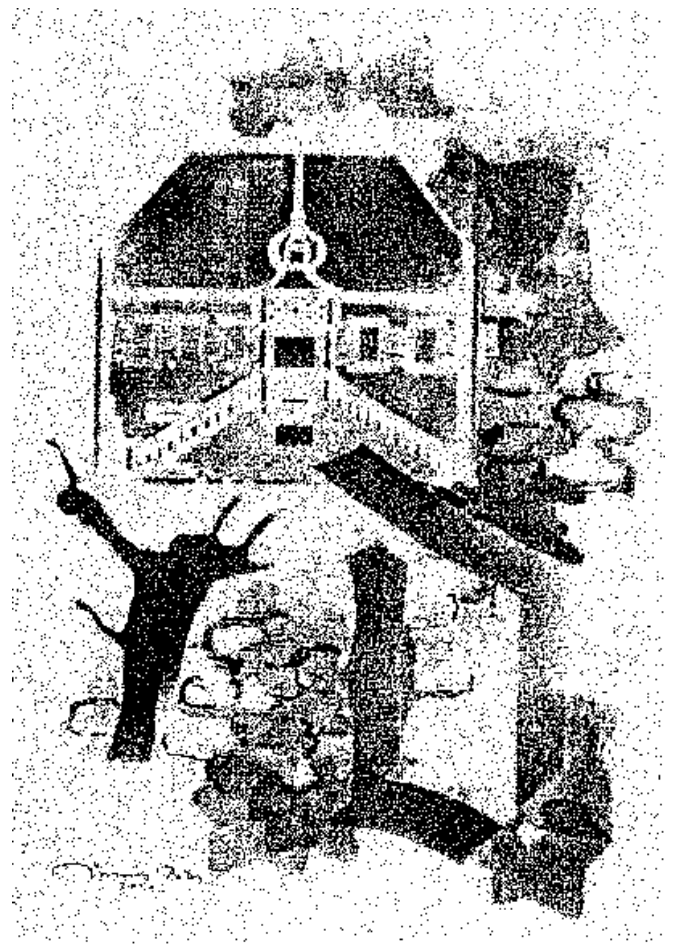
Hommage an Deidesheim címmel. A második rész szintén városrészleteket mutat be, a hagyományos akvarell-technikával. A harmadik csoport pedig a művész külföldi biennálékon szerepelt grafikáiból nyújtott válogatást.

Az előadó különösen az erre az alkalomra készült sorozatát emelte ki a vedégszereplő művészeknek:

"E kiállítás igazi csúcspontja nem is az exlibris-művész bemutatása, hanem a *Hommage an Deidesheim* sorozat, amelyben a Deidesheim szó minden egyes betűjével egy-egy deidesheimi látványosság grafikailag jól visszatükrözött ábrázolása ötvöződik. A vegyes technikával készült ciklusban a művész papírsablonnal dolgozik, az először strukturális alapot akvarelltechnikával díszíti. Az eredmény izgalmas és sokatmondó, és kijelenthetem, hogy itt a grafikai technika és a nyomdatechnika háttérében magas technikai tudás rejlik. A lapok egyazon szinten mutatják be az akadémiai grafikust a színalkotóval, amelyek közülük, hogy ennek így és nem másként kell lenniük. A Deidesheim szó így, ebben a teljesen egyéni kifejezési formában új grafikai dimenziót nyert. A kiállítás címe "tisztelet" sok mindenért. Hommage a művészért, sokoldalúságáért és technikai tudásáért, magukért a technikákért, amelyekkel izgalmas találkozni, Mehringer asszonyért, aki a művészt bizonyos értelemben Pfalz számára felfedezte. Vegyük az Hommage-t komolyan és tiszteljük a művészetet, Deidesheimet, mert megéri újra és újra hódolni mindannyiuknak."

A nagy ünnepélyességgel rendezett és nagy sikerrel zárult kiállítást augusztus 31-ig láthatta az érdeklődő közönség. Ürmös Péternek pedig gratulálunk a KBK tagjainak nevében is a szép külföldi elismeréshez.

K.Z.

Ürmös Péter: *Deideshelm*, vegyes technika

Ürmös Péter linómetszetei, X3

A rendszerváltozás évei hozták meg számára az erkölcsi elismerést. Visszakapta katonai rangját és jogosan megítélt nyugdíj-kiegészítését. Abaujszántó méltán tisztelte meg a Díszpolgár címmel. Debrecen város is érezte, hogy tartozása van a művésszel szemben s 1998. december 4-ikén az Orvostudományi Egyetem galériájában nyitották meg életműkiállítását, amely óriási sikerrel zárult. Ez évben még egy elismerés érte: az újra megalakult Ajtósi Dürer Céh megválasztotta tiszteletbeli elnökének.

Sajnos, rövid, súlyos betegsége meggátolta, hogy

kedves találkozásainkat az Óbester borozóban továbbra is megtarthassuk és hallgassuk élvezetes történeteit, előadásait és tanácsait. 2001. július 11-én vettünk végső búcsút Karcsi bácsitól Debrecenben, ahol a hatalmas tömeg, a három autó virág és a búcsúztató szép szavak bizonyították, hogy értékes embert és művészt veszítettünk el.

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület is jelen volt a szomorú búcsúzáson. Sírjára mi is elhelyeztük a szeretet és az emlékezés virágait.

Mayer József

BÚCSÚ DÁNIEL VIKTORTÓL

Dániel Viktor rézkarca, C3

Szomorú szívvel kell búcsúznunk ismét Körünk egyik régi tagjától, a grafikusművész **Dániel Viktortól**. Tragikus hirtelenséggel távozott közülünk. A Normafánál, séta közben véletlen baleset áldozata lett. Hetvenöt éves volt.

Budapesten született 1926. május 24-én. Kereskedelmi középiskolát végzett, majd nyomdászként helyezkedett el. A nagy rézmetsző mester, *Horváth Endre* ajánlására került a Magyar Pénzjegynyomdába, ahol kiváló grafikusművészek tervezték, metszték a magyar, és gyakran még külföldi bankjegyeket is.

A rajz tehetséggel megáldott fiatal ember itt kapott kedvet a grafika művészetéhez. *Nagy Zoltán* és *Leszek Ferenc* segítette, hogy a rézkarc és a rézmetszés tudományát elsajátítsa. Közben, hogy tovább képezze magát, beiratkozott a Képző- és Iparművészeti Gimnázium esti tagozatára, ahol *Perecz Jenő* és *Takács Tamás* (aki korábban egy ideig Sárospatakon is volt rajz tanár), vezették be az elméleti ismeretek birodalmába. Majd ezt követően *Jaschik Ákos* szabadiskolájában képezte magát.

A háború után a Pénzjegynyomda munkatársaként részt vett a hazai pénzkiadás munkálataiban és a

bankjegypervezésben. Itt mindig kiváló művészegyéniségek dolgoztak, hogy csak a legjelentősebbeket említsük: *Nagy Zoltán*, *Füle Mihály*, *Gál Ferenc*, *Vertel József*, *Kékesi László*, *Vén Zoltán*. Rangot jelentett e névsor egyik tagjának lenni. Dániel Viktornak ez sikerült.

Az 1960-as évek végén dr. *Illyés Sándor László*, a Kisgrafika Barátok Köre neves gyűjtő tagja ösztönözte, hogy készítsen ex libriseket. Ő is belépett a KBK-ba, ahol rövidesen népszerű lett a gyűjtők körében. Első ízben 1970-ben a budapesti FISAE Kongresszuson jelentkezett az alkalomra készített rézkarc-lapjaival, majd 1972-ben a helsingőri kongresszuson már kisgrafikai kiállításon is szerepelt.

Feltűnést keltett szőlős-boros témájú munkáival. Ez a téma akkoriban lett népszerű, főként *Lippóczy Norbertnek* a híres gyűjteménye és annak kiállítása folytán. Egyre több külföldi gyűjtő rendel nála ex librist. Témavilága egyre bővül, az alkalmi grafikák mellett szívesen ábrázol virágot, műemlék-épületeket, városképeket, vagy teszi át rézlemezre klasszikus mesterek (pl. Dürer) rajzait. Ex librisein megjelölnek

Eredeti méret: 8X5 mm

Eredeti méret: 9X8 mm

Dániel Viktor rézkarcai, C3, nagyításban

bankjegyeken nagy művészi tökélyvel alkalmazott hullámzó vonalhálós díszítőkeretek, díszítőelemek motívumai. Ritka vállalkozás az a kis mappája, amit Dr. *Illyés S. László* sugallatára és kérésére állított össze mini ex libriseiből. Az alig 4-5 cm-es rézlemezre karcolt kis alkalmi grafikáinak és ex libriseinek a képmérete nem haladja meg az egy négyzetcentimétert. Olyan is akad közöttük, amelyen a kép vagy ábra mellett három név, két helységnév, két dátum és az "ex libris" felirat is szerepel, s képmérete mindössze 4x8 milliméter. Ez azt

láthatta a közönség. Ez utóbbiakról elmondta, hogy a technika évszázadok folyamán nagyméretű, ólomberakásos templomablakok, dísztermek színes ablakainak készítésére alakult ki. Táblakép-szerű alkalmazásuk eléggé ritka, mert érvényesülésükhöz hátsó megvilágítás szükséges. A flamand művész **é v s z á z a d o s t e c h n i k á t** alkalmaz, az egykori eljárások korszerűsítésével. A színes üvegelemeket ólomszegéllyel rögzíti egymáshoz. Az anyagokban színes darabokon a színárnyalatokat maratással, csiszolással lehet elérni, de az égetve vagy fújva történt festés is célravezető.

Több, mint harminc ilyen üvegfestmény képviselte Vermeylen mestert a Szent Mihály kápolnában. A megnyitóünnepség folyamán a szokásos teremvilágítás eloltása után a gótikus katedrálisok üveglakáiéhoz hasonló ragyogással tündököltek művei, ritka élményt nyújtva ezzel a jelenlévőknek.

A művész grafikáiról szólva Király Zoltán a témaválasztás gazdagságára, a rézkarc és lino mellett kedvenc technikájának, fametszeteinek bravúros, gyakran többdúcú alkalmazására utalt. A megnyitó közönsége azt is megtudta szavaiból, hogy Vermeylen tanári pályafutását 1993-ben akadémiai professzorként fejezte be. Azóta igyekszik hazája és a magyar kultúra kapcsolatait kiszélesíteni. Ezt annál hathatósabban teheti, mert zseniális segítőtársa ebben felesége, egyben pályatársa, *Horváth Hermína* grafikusművész. Évente sok időt töltenek Magyarországon. Időnként Belgiumból egy-egy művészt hívnak meg hazánkba, akik műveiket bemutatják Balatonlellén, az immár országos hírű Kapoli Galériában.

A program további részében *Joke van den Brandt* grafikus-kalligráfikus köszöntötte az ünneplte. (A művésznőről tudni kell, hogy férje, Van Damme grafikusművésszel a Vermeylen házaspár legszűkebb baráti körébe tartozik. Kapcsolatuk révén ők is gyakran időznek hazánkban.) Üdvözlő szavai végeztével egyedülálló születésnap ajándék átadására került sor. A kortárs művészek, barátok a világ minden részéből kezük alkotásával, grafikákkal köszöntötték a flamand mestert. Ezeket a hírneves szentendrei papírkészítő művész, Vincze László, egységes méretű, merített papírra nyomva, díszkötésbe foglalva adta át, miközben a megnyitó nagyszámú közönsége lelkes ünneplésben részesítette a 70 éves mestert.

Antoon Vermeylen meghatottan mondott köszönetet mindezekért. A közönség iránti megbecsülésének jeleként szavai *magyar nyelven* hangzottak el, majd minden jelenlevőnek átnyújtotta az erre az alkalomra készült és stílszerűen merített papírra nyomott

*Antoon Vermeylen
fametszete,*

X2

*Antoon Vermeylen
rajza,*

vegyes technika

Az üveglakok meghitt fénye mellett baráti beszélgetés kezdődött ezután, amelynek hangulatát a frissítők sorában kínált pompás vörösbor is fokozta. A megnyitó közönségének egy kisebb csoportja délután Szentendrén megtekintette Vincze László papírmerítő műhelyét.

Soós Imre

EXLIBRIS-KIÁLLÍTÁS A BUDAKESZI KÖNYVTÁRBAN

A millennium tiszteletére és az olvasás évének meghirdetése alkalmából kulturális események sorozatát rendezte meg a Budakeszi Könyvtár. Egyik ilyen rendezvényükként június 5-én délután nyílt meg az IRODALOM ÉS ZENE AZ EXLIBRISEKEN című kiállítás. Az ott szereplő irodalmi vonatkozású lapok dr. Arató Antal, a zenével kapcsolatos ex librisek pedig dr. Kisteleki Gyözőné gyűjteményéből kerültek a kiállításra.

Az irodalom mellett a zenei témájú kisgrafikák szerepeltetése azért volt indokolt ezen a helyen, mert a főváros közvetlen szomszédságában fekvő város kegyelettel őrzi Erkel Ferenc emlékét. A Himnusz megzenesítője ugyanis életének egy részét Budakeszin töltötte. A város főterén áll a zeneköltő bronz mellszobra, a róla elnevezett utcában, az Erkel-család egykori nyaralójának falán pedig márványtábla hirdeti, hogy a neves zeneszerző "többször pihent meg e falak között".

Imre Lajos fametszete, X2

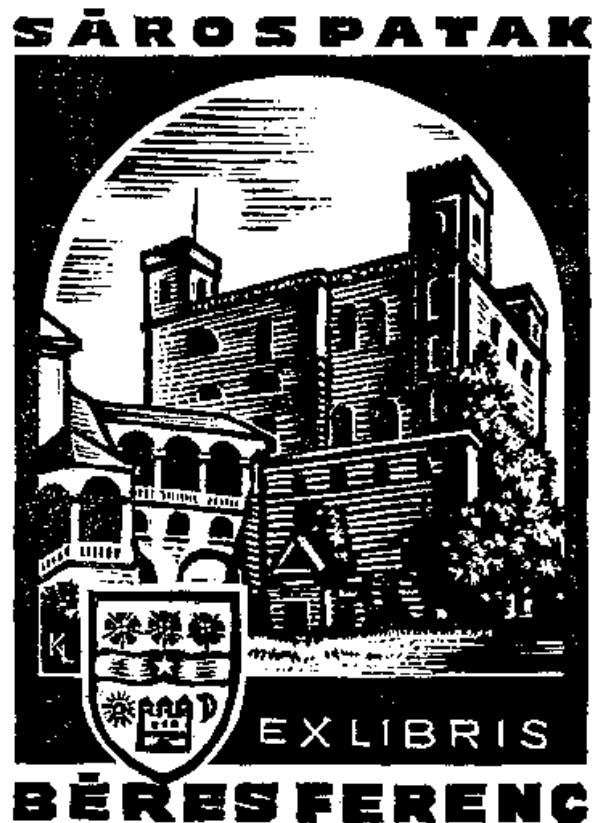
A következő nap kezdődött a tulajdonképpeni közös program. Az időjárás a meleg helyett az esős, hideg időre váltott, de ez semmit nem akadályozott. A délelőtt folyamán a Sárospataki Kollégium Nagykönyvtárát tekintettük meg. A könyvtár a maga gyönyörű nagytermével, nagyon sok régi kiadványt tartalmazó könyvespolcaival mély benyomást tesz a szemlélőre. Az 1800-as évek első felében épült, és Polláck Mihály tervezte. A mennyezetén a tudományok és művészetek allegorikus képei, valamint egy nagyon érdekes megjelenítésű látszatkupola festménye van. Sajnos, az ex libris gyűjteményt végül is nem tekinthettük meg, aminek egyik oka az, hogy az anyag lényegében különösebb rendezettség nélkül, dobozokban van tárolva. Lelkes gyűjtőtársainknak, akiknek lehetőségük lenne ezt rendezni, szép feladatot jelentene. A szakszerű magyarázatokkal kísért bemutató után, átadtuk a KBK ajándékát, kb. 200 db. ex librist, és néhány KBK kiadványt. Az ex libriseket a jelenlevők adták össze előzetesen. Az adományozást utólag *Szentimrei Mihályné* mb. könyvtárigazgató az alábbi megleghangú levélben köszönte meg:

"A Sárospataki Ref. Kollégium Nagykönyvtárának értékes ex libris gyűjteménye van. Örömmel vettem, hogy a kollekciónak az ajándékkal tovább bővül.

Ránk gondolásukat megköszönve, az Egyesület munkájára, a Baráti Kör tagjai életére Isten áldását kérve, köszönettel és tisztelettel:

Szentimrei Mihályné."

Ezután még megnéztük kívülről a Makovecz Imre által tervezett új könyvtárárpületet, majd az Iskola Múzeumot tekintettük meg. Az iskola történetét és különböző korokban folytatott életét bemutató szobákra a rendelkezésre álló idő csak annyiban volt

Kékesi László linómetszete, X3

elegendő, hogy egy nagyvonalú áttekintést nyerjünk az ott folyt és folyó oktatási, nevelési munkáról.

Még aznap délután megtekintettük a Domján József emlékházat, mely szállásunk mellett volt. A művész még életében Sárospataknak adományozta számos alkotását, azok dúcait, és egyéb relikviákat. Nagy kár, hogy mint kiállítóhelyiség nem működik, bár a metsetek egy kisebb része előzetes bejelentkezés alapján megnézhető, de az épületet más célra hasznosítják. Akik régebben látták, egyhangúlag állítják, hogy jóval több alkotás volt látható évekkkel ezelőtt.

Domján Józsefről tudni kell, hogy 1907-ben Budapestben született, munkáscsaládból. Meglehetősen hányatott élete volt, de művészi tehetsége korán kibontakozott. Járt Kínában is, ahol teljesen magáévá tette a többszínű, és többdúcú fametszetkészítés technikáját. Tehetségét a kínaiak is elismerték. 1956-ban nyugatra ment, először Svájcban, majd az Egyesült Államokban telepedett le. De hazájához mindig hű maradt. Több gyűjtőtársunknak is készített ex librist.

Hideg, esős időben vonultunk el a Rákóczi borospincéhez. A kilométer nagyságrendű pincerendszerben hordók és palackok légióiban érlelődik a jó tokaji bor. Megragadtuk az alkalmat, hogy régi kedves tagtársunkat, dr. Soós Imrét 80. születésnapjára itt köszöntsük fel! A legjobb fajtájú borokból kóstoló is volt, ez legalább egy kicsit felmelegítette fázós tagjainkat. Bezzeg aki nem igazán vett részt a kóstolásban! Utána szaladhatott haza meleg holmiért.

Este hangulatos vacsora és közös beszélgetés után, mely a Vár vendéglőben volt megtartva, még volt kedve és energiája a társaságnak a szállásunk halljában jó cseréket bonyolítani. Mindenki tudott új lapokkal előrukkolni, még a kezdő gyűjtők, sőt érdeklődő részére is jutott. Látszik, hogy érdemes minden össze-